

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 392 din 10 Iunie 2009

HOTĂRÂREA
din 3 februarie 2009
în Cauza Voiculescu împotriva României
(Cererea nr. 5.325/03)

În Cauza Voiculescu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Josep Casadevall, președinte, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Ann Power, judecători, și din Santiago Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 13 ianuarie 2009,
pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

P R O C E D U R A

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 5.325/03) îndreptată împotriva României, prin care un cetățean al acestui stat, doamna Anca Carmen Voiculescu (*reclamanta*), a sesizat Curtea la data de 28 ianuarie 2003, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamanta susține în special că ancheta cu privire la circumstanțele decesului mamei sale, lovită de un camion militar prost întreținut în timp ce traversa strada conform codului rutier, nu a fost efectivă.

4. La data de 24 noiembrie 2005, președintele Secției a treia a decis să îi comunice Guvernului cererea. În baza art. 29 § 3 din Convenție, președintele secției a hotărât ca admisibilitatea și temeinicia cauzei să fie analizate în același timp.

Î N F A P T

5. Reclamanta s-a născut în anul 1968 și locuiește în Brașov.

6. La data de 25 martie 1998, mama reclamantei a fost lovită de un camion în timp ce traversa o intersecție, iar semaforul era verde pentru pietoni. Camionul aparținea unei unități militare și era condus de sergentul D.D., care se deplasa de la o unitate militară la alta. Victima a decedat.

7. Procesele-verbale întocmite de poliție la datele de 25, 26 și 27 martie 1998, în urma accidentului, menționau un viciu de funcționare la nivelul sistemului de frânare, precum și la nivelul farurilor, al luminilor de semnalizare a direcției și al claxonului.

8. La data de 30 martie 1998, poliția a audiat mai mulți martori.

9. La data de 12 aprilie 1998, reclamanta a adresat o plângere Ministerului Justiției cu privire la lentoarea cu care se desfășura ancheta.

10. La data de 15 aprilie 1998, poliția a transmis dosarul la Parchetul Militar Brașov, competent să continue cercetarea penală în speță.

11. La data de 27 aprilie 1998, reclamanta s-a constituit parte civilă și a solicitat audierea a 2 martori.

12. O expertiză din data de 16 septembrie 1998 a constatat că defecțiunea sistemului de frânare era anterioară accidentului, că la data de 25 martie 1998, înainte de plecarea camionului de la unitatea militară, nu se procedase la verificarea sistemului de frânare și că, din cauza stării de deteriorare a autovehiculului, verificarea sistemului de frânare și a claxonului era imperios necesară la reviziile tehnice ale camionului. Expertul a estimat că acel camion intrase în intersecție în momentul în care semaforul trecea de la culoarea galbenă la culoarea roșie și că rula cu 36 de kilometri la oră. Având în vedere că sistemul de semnalizare acustică nu funcționa, D.D. scosese capul pe fereastra camionului pentru a-i avertiza pe pietonii care traversau la culoarea verde a semaforului că nu putea frâna. Expertul a concluzionat că, în măsura în care sistemul de frânare și claxonul nu funcționau, accidentul nu ar fi putut fi evitat.

13. La data de 27 noiembrie 1998, procurorul însărcinat cu ancheta a admis obiecțiunile formulate de învinuți cu privire la raportul de expertiză și a solicitat un nou raport, care a fost prezentat la data de 10 august 1999.

Cel de-al doilea expert a considerat că era posibil ca sistemul de frânare să fi funcționat într-o anumită măsură, imposibil însă de determinat cu exactitate, înainte de intrarea camionului în intersecție și ca activarea subită și puternică a frânei să fi dus la o proastă funcționare a acestuia. De asemenea, expertul a apreciat că accidentul ar fi putut fi evitat dacă sistemul de frânare ar fi fost verificat la reviziile tehnice ale autovehiculului.

14. În perioada 15 aprilie 1998-12 mai 2000, parchetul l-a audiat pe D.D. de 5 ori, procedând totodată la audierea unor martori și a unor salariați din aceeași unitate militară ca și învinuitul.

15. La data de 12 mai 2000, Parchetul Militar Brașov a dispus trimiterea în judecată pentru săvârșirea infracțiunii de ucidere din culpă a numiților D.D. și P.D., sergentul care, conform jurnalului de bord al camionului, procedase la revizia tehnică a acestuia la data de 23 ianuarie 1998, fără a verifica sistemul de frânare.

16. La data de 8 iunie 2000, reclamanta a confirmat în fața instanței constituirea sa în parte civilă.

17. Prin Sentința din data de 9 ianuarie 2001, Tribunalul Militar Cluj a dispus restituirea cauzei la parchet în vederea completării urmăririi penale. Instanța a apreciat că organele de cercetare trebuiau să identifice persoana care, conform jurnalului de bord, efectuase la data de 5 martie 1998 ultima revizie tehnică și persoana care ar fi trebuit să verifice starea tehnică a camionului în dimineața zilei de 25 martie 1998, înainte de plecarea sa din unitatea militară. Având în vedere faptul că sergentul P.D. nega că ar fi efectuat efectiv revizia tehnică din 23 ianuarie 1998, instanța a dispus și administrarea de probe pentru stabilirea veridicității informațiilor ce figurau în jurnalul de bord cu privire la această revizie.

Prin Decizia din data de 8 martie 2001, Tribunalul Militar Teritorial București a respins recursul parchetului militar împotriva Sentinței din data de 9 ianuarie 2001.

18. Procurorul a reluat urmărirea penală, a reaudiat inculpații și martorii și a dispus o nouă expertiză a camionului.

19. Această a treia expertiză, efectuată la data de 28 septembrie 2001, a confirmat în totalitate dinamica accidentului, așa cum a fost stabilită prin expertiza din 16 septembrie 1998. Conform expertului, camionul intrase în intersecție în momentul în care semaforul a trecut de la verde la galben. După ce a analizat jurnalul de bord al camionului, expertul a

constatat, ca și ceilalți 2 dinaintea sa, că sistemul de frânare nu mai fusese verificat din data de 12 noiembrie 1993, cu încălcarea unui ordin al Ministerului de Interne care impunea o verificare amănunțită a sistemului de frânare la fiecare 2 ani. Ca și colegii săi, el a considerat că această operațiune ar fi trebuit realizată cu ocazia reviziei tehnice din 23 ianuarie 1998 și că o simplă inspecție vizuală nu permitea detectarea defecțiunilor la sistemul de frânare.

20. La data de 3 aprilie 2002, Parchetul Militar Brașov a dispus scoaterea de sub urmărire penală a inculpaților față de faptul că revizia tehnică din 23 ianuarie 1998 nu ar fi permis detectarea proastei funcționări a sistemului de frânare și că în jurnalul de bord al camionului ar fi înscrise informații false cu privire la revizia din data de 5 martie 1998, fără rea intenție, de către un terț, P.M.

21. La data de 11 iulie 2002, Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București a admis plângerea reclamantei și a trimis cauza la Parchetul Militar Brașov pentru completarea cercetărilor.

22. La data de 10 aprilie 2003, după ce a audiat din nou inculpații și 11 martori, Parchetul Militar Brașov a dispus scoaterea de sub urmărire penală a inculpaților. Parchetul a apreciat că, în cauză, ar fi putut fi obținute despăgubiri de către reclamantă în temeiul răspunderii civile delictuale.

23. La data de 14 august 2003, Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București a admis încă o dată plângerea reclamantei și a trimis cauza la Parchetul Militar Brașov pentru completarea urmăririi penale.

24. La data de 27 octombrie 2003, Parchetul Militar Brașov a dispus din nou scoaterea de sub urmărire penală a inculpaților, apreciind că faptele acestora nu întruneau elementele constitutive ale unor infracțiuni. La data de 27 septembrie 2004, Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial Brașov a informat-o pe reclamantă, printr-o simplă adresă nemotivată, că plângerea sa a fost respinsă.

25. Reclamanta a introdus la Tribunalul Militar Cluj o plângere împotriva ordonanței de scoatere de sub urmărire penală. La data de 31 martie 2005, plângerea sa a fost respinsă ca inadmisibilă printr-o sentință ce a fost ulterior confirmată definitiv, la data de 13 octombrie 2005, în urma apelului reclamantei, de către Tribunalul Militar Teritorial București.

Î N D R E P T

I. ASUPRA PRETINSEI ÎNCĂLCĂRI A ART. 2 DIN CONVENȚIE

26. Reclamanta susține că ancheta cu privire la circumstanțele decesului mamei sale nu a fost efectivă. Ea invocă în esență art. 2 din Convenție, care prevede următoarele:

„Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. (...)”

A. Asupra admisibilității

27. Curtea constată că cererea nu este vădit neîntemeiată în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, Curtea constată că cererea nu este afectată de niciun alt motiv de inadmisibilitate, trebuind, în consecință, declarată admisibilă.

B. Asupra fondului

1. Argumentele părților

28. Guvernul evidențiază faptul că ancheta a fost începută la inițiativa autorităților imediat după accident și că au fost culese și analizate toate probele ce s-ar fi putut dovedi utile pentru soluționarea cauzei. De asemenea, Guvernul arată că ancheta a fost condusă în mod obiectiv și fără ca desfășurarea ei să fi fost influențată în vreun fel de calitatea părților.

29. Reclamanta contestă poziția Guvernului, arătând că ancheta nu s-a desfășurat cu celeritate, din cauza, în special, a faptului că martorii au fost reaudiați de mai multe ori și că au fost efectuate 3 expertize cu același obiect. Ea susține că, din cauza carențelor anchetei, instanțele au fost nevoite să dispună restituirea cauzei la parchet, care i-a refuzat în permanență accesul la dosar. De asemenea, reclamanta arată că a fost nevoită să atace de mai multe ori soluțiile de scoatere de sub urmărire penală și subliniază că, deși parchetul ierarhic

superior i-a dat câștig de cauză, parchetul care a instrumentat cauza a menținut de fiecare dată soluția inițială.

2. Aprecierea Curții

30. Curtea reamintește că art. 2 § 1 impune statului obligația de a asigura dreptul la viață prin implementarea unei legislații penale concrete, care să descurajeze comiterea de infracțiuni contra persoanei și care să se sprijine pe un mecanism de aplicare conceput pentru a preveni, împiedica și pedepsi încălcările sale. Această obligație presupune, implicit, începerea unei anchete oficiale efective atunci când o persoană își pierde viața. Scopul esențial al unei astfel de anchete este să asigure punerea în aplicare efectivă a legislației interne ce protejează acest drept. Ancheta trebuie să permită stabilirea cauzei decesului și identificarea persoanelor vinovate. Este vorba nu de o obligație de rezultat, ci de o obligație de mijloace; așadar, autoritățile trebuie să fi luat măsuri rezonabile pentru culegerea probelor referitoare la incident.

31. Orice deficiență a anchetei care îi reduce capacitatea de a stabili cauza decesului sau persoanele responsabile riscă să ducă la concluzia că ea nu corespunde acestei norme. În acest context, cerința de promptitudine și diligență rezonabilă este implicită [a se vedea, în special, *Havva Dudu Esen împotriva Turciei*, nr. 45.626/99, §§ 46-48, 20 iunie 2006, *Pereira Henriques împotriva Luxemburgului*, nr. 60.255/00, §§ 56-60, 9 mai 2006, *Hugh Jordan împotriva Regatului Unit*, nr. 24.746/94, §§ 108, 136-140, CEDO 2001-III (extrase) și *Mahmut Kaya împotriva Turciei*, nr. 22.535/93, §§ 106-107, CEDO 2000-III].

32. Or, în speță, ancheta judiciară a început la data de 25 martie 1998 și s-a încheiat abia la data de 13 octombrie 2005, adică după 7 ani și 7 luni. Pe deasupra, ea s-a încheiat cu o soluție de scoatere de sub urmărire penală care a pus capăt constituirii în parte civilă a reclamantei, fără ca problema răspunderii pentru accidentul care a dus la decesul mamei sale să fi fost elucidată, inclusiv sub aspectul răspunderii obiective a autorităților militare, ceea ce aruncă o îndoială asupra posibilității acesteia de a obține o despăgubire pentru prejudiciul suferit [*Moldovan împotriva României* (nr. 2), nr. 41.138/98 și 64.320/01, §§ 119-120, CEDO 2005-VII (extrase)].

33. Curtea apreciază că durata anchetei și soluțiile repetate de restituire a cauzei în vederea completării urmăririi penale datorate modului în care aceasta s-a desfășurat sunt imputabile autorităților.

Mai mult, în circumstanțe cum sunt cele în speță, în care nu se contestă că accidentul a fost produs de un camion militar condus de un militar aflat în exercițiul funcțiilor sale, este de așteptat o rigoare mai mare din partea autorităților în ancheta desfășurată cu privire la cauzele incidentului și identificarea vinovaților.

34. În ceea ce o privește pe reclamantă, ea a dat dovadă de diligență fără a abuza de căile de atac puse la dispoziția sa, iar plângerile sale repetate împotriva soluțiilor de scoatere de sub urmărire penală au fost toate admise. Pe deasupra, deși caracterul efectiv al anchetei trebuie să fie asigurat de autorități, și nu să se bazeze pe vigilența părții civile, Curtea observă că reclamanta a mers până acolo încât a contestat în fața instanțelor soluția de scoatere de sub urmărire penală imediat ce calea de atac împotriva acestei soluții a devenit efectivă, la data de 1 ianuarie 2004 [*Dumitru Popescu împotriva României* (nr. 1), nr. 49.234/99, §§ 43-45, 26 aprilie 2007].

35. În fine, Curtea constată că, la data evenimentelor, procurorii militari erau, la fel ca și inculpații, militari activi și că, în aceste condiții, făceau parte dintr-o structură militară întemeiată pe principiul subordonării ierarhice. Or, ținând cont mai ales de faptul că persoana care conducea camionul se afla în exercițiul funcțiilor sale, această legătură de tip instituțional reprezintă, în speță, o lipsă de independență și de imparțialitate a procurorului militar în instrumentarea anchetei (a se vedea, mutatis mutandis, *Barbu Anghelescu împotriva României*, nr. 46.430/99, § 67, 5 octombrie 2004; *Bursuc împotriva României*, nr. 42.066/98,

§ 107, 12 octombrie 2004; și *Mantog împotriva României*, nr. 2.893/02, § 69-70, 11 octombrie 2007).

36. Aceste elemente îi sunt suficiente Curții pentru a constata că ancheta judiciară condusă în speță nu poate fi considerată efectivă. Prin urmare, în speță a avut loc încălcarea art. 2 din Convenție, sub aspectul laturii sale procedurale. II. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

37. Conform art. 41 din Convenție:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

38. Reclamanta solicită, cu titlu de daune materiale, suma de 1.500 euro (EUR) cu titlu de cheltuieli de înmormântare, precum și suma de 50.000 EUR cu titlu de daune morale.

39. Guvernul se opune rambursării sumei solicitate cu titlu de cheltuieli de înmormântare și arată că familia victimei a primit după accident un ajutor în valoare de 8.600.000 lei românești (ROL) din partea statului, precum și suma de 8.000.000 ROL din partea lui D.D., pentru a acoperi costul înmormântării. Pe de altă parte, Guvernul consideră că pretențiile reclamantei cu titlu de daune morale sunt excesive și face trimitere la jurisprudența Curții în materie.

40. Curtea nu distinge nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins și, în consecință, respinge această cerere (*Pereira Henriques*, § 94, și *Hugh Jordan*, § 170, hotărâri menționate mai sus). În schimb, ea consideră că este cazul să îi acorde reclamantei suma de 15.000 EUR cu titlu de daune morale.

B. Cheltuieli de judecată

41. De asemenea, reclamanta solicită suma de 3.000 EUR pentru onorariile avocaților care au asistat-o în fața Curții și 1.800 EUR pentru cheltuielile suportate cu ocazia vizitelor la Strasbourg. Ea mai solicită 1.500 EUR pentru cheltuielile aferente procedurii interne. În dovedirea pretențiilor sale, reclamanta a depus la dosar chitanțe ce atestă plata sumei de 9.300.000 ROL către avocat în perioada 1998-2002 și documente justificative legate de taxele poștale în valoare de 1.049.529 ROL.

42. Guvernul consideră că valoarea onorariilor de avocat demonstrată de reclamantă se ridică la 342 EUR și roagă Curtea să nu acorde decât cheltuielile dovedite, necesare și rezonabile.

43. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care li s-a stabilit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil. În speță, ținând cont de elementele aflate în posesia sa și de criteriile menționate mai sus, Curtea consideră rezonabil să îi acorde reclamantei suma de 500 EUR cu titlu de cheltuieli de judecată.

C. Majorări de întârziere

44. Curtea consideră potrivit ca valoarea majorărilor de întârziere să fie stabilită în raport cu rata dobânzii pentru facilitatea de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA:

1. declară cererea admisibilă;
2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 2 din Convenție, pe latura sa procedurală;
3. hotărăște:

a)ca statul pârât să îi plătească reclamantei, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, conform art. 44 § 2 din Convenție, sumele de mai jos, care vor fi convertite în moneda statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății:

- (i) 15.000 EUR (cincisprezece mii euro), cu titlu de daune morale, plus orice sumă care ar putea fi datorată cu titlu de impozit; și
- (ii) 500 EUR (cinci sute euro), cu titlu de cheltuieli de judecată, plus orice sumă care ar putea fi datorată cu titlu de impozit de către reclamantă;

b)că, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, această sumă va fi majorată cu o dobândă simplă egală cu rata dobânzii pentru facilitatea de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene aplicabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;

4. respinge cererea de reparație echitabilă pentru rest.

Întocmită în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 3 februarie 2009, în aplicarea art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,
președinte

Santiago Quesada,
grefier